

МИКОЛА ЩЕРБАК

БАГАТТЯ

НЮ ЙОРК — 1959

МИКОЛА ЩЕРБАК

БАГАТТЯ

ЛІРИКА

ВИДАННЯ ООЧСУ

НЮ ЙОРК

1959

MYKOLA SCHERBAK

FIRE

UKRAINIAN POEMS

PUBLISHED BY ODFFU

NEW YORK

1959

ЧАР-ЗІЛЛЯ

Друкарня „Луна”, 77 Ст. Маркс Пл., Нью Йорк 3, Н. Й.

ЧАР-ЗІЛЛЯ

I

...То дай мені таке зілля,
Щоб тебе забути.

Народня пісня

Уже б пора забуть, так ні ж,
Ти мучиш серце до нестями
Нічними снами і неснами
І краєш душу, ніби ніж...

Ти увижаєшся мені
Стежиною в зеленім житі,
Де линули дитинства дні,
Дощами тепло перемиті.

То снишся світлим джерелом,
Що нам — пригадуєш? — обом
В яру між травами несміло
Під вечір тихо хлюпотіло.

То блисне в лісі озерце,
Де вітер шарпа рвійно тіні.
Мигне лице, чийсь лице
У соняшнім палахкотінні...

Замріє в далині курінь,
Повитий степовою млою,
А над срібlistою рікою,
На березі — цвітінь, цвітінь...

А он видніється й село...
І я здригнусь, я пригадаю...
І я вже — Боже мій! — не знаю
Чи це було, чи не було...

Як я хотів би все забути,
Щоб легше стало — дай отрути
Чи зілля — горе перебути —
Мутну чужинну каламуть...

II

Є у мене таке зілля —
Холодна м'ята,
Як дам тобі напитися,
Забудеш, де й хата.

Народня пісня

Я вип'ю все... Ну, дай же, дай
Холодну чи гарячу м'яту.
Та чи забуду рідну хату —
Душі дитячої розмай,

Де я побачив Божий світ,
Де радісно коло дитяти
Схилялася ласкава мати
Під шум зелених верховіть.

А в тиші вечора німій,
Коли у небі зорі зріли,
Привітливо вогні горіли
В тій хаті і в душі моїй...

Ну, дай же, дай! Я вип'ю все
Чи чорні чари, а чи зілля.
Я хочу трунку, не похмілля!
Нехай те вітер рознесе!

III

Є у мене таке зілля —
Вище перелазу,
Як дам тобі напитися,
Забудеш відразу.

Народня пісня

Я пив... Я пив... Не помага!
Стоїш ти в латаній свитині,
Немов свята біля святині,
Моя вітчизно дорога!

Вже пробував і сон-траву,
А ти все більше снишся, снишся...
Моя ти нене, усміхнися
Мені не в сні, а наяву!

ЗОЗУЛЯ

Кус зозуля . . . Сонце золотить
Верхів'я саду та похилу хату.
Як гарно, гарно!
— Скільки буду жить,
Моя зозуле, вгаднице крилата?

Я, втішений, лічу дзвінкі літа,
І радісно стає мені, малому,
Співать і вірить, бігать і зростать,
Йти в поля, у далеч невідому . . .

Згадалося . . . І хочеться мені
Почути знов зозулю біля хати
Та запитати вгадницю крилату
Чи довго буду жить на чужині?!

ЕЛЕГІЯ

Літ вагота, мов живу я століття,
А як подумаю, ніби й не жив...
Вітер черкнув об стрімке верховіття
І здаленів серед зораних нив...

Днів передзвін і примерклі пригоди,
Стрічі й прощання — я в серці зберіг...
Вблід переходив я збурені води,
В мряці губився на скрутах доріг...

Все перебуле, мов бур лихоліття —
Сни й крутіжі, як нестримний розлив...
Літ вагота, мов живу я століття,
А як подумаю, ніби й не жив...

ВЕЧІРНІЙ УРИВОК

Снують вечірні тіні
На снівниці нитки,
У білому кипінні
Вишневі пелюстки.

А яблуня крислата
В рожевому цвіту
Піднесла біля хати,
Мов чашу золоту.

Об шибку б'ється гілка
І бризкає блакить.
Любисток за причілком —
Ну, як же не любить!

Я СТЕЛИВ ПРОМІННЯ

Я стелив проміння в узголів'я
І лягав на ниві горілиць,
То кудись розхристаний ішов я,
То молився, припадавши ниць.

Тишина згортала теплі крила,
Мариво мигтіло в далині...
Ниво, ниво! Що ти говорила?
Що шептала приязно мені?..

Я довіку не забуду день цей,
Найгарніший із юнацьких днів!
Він відплив, як соняшне суденце,
І ніяк не знайде берегів.

БАГАТТЯ

Воно горіло й гріло коло лісу,
Жаске багаття — вився теплий дим,
Мов розгортав і підіймав завісу
Поміж полями й небом голубим.

А ми сиділи босі, смаглолиці,
Веселі хлопці — друзі-пастушки,
Розповідали дивні небилиці —
Смішні пригоди і страшні казки.

Було бентежно й моторошно трошки
(Я не забуду казку ту повік!)
Коли хоробро бивсь Котигорошко,
Загонив змія у залізний тік...

Потріскувало вогнище над ровом,
Мов багрянило осінь запашну,
І ми вставали наверх корови,
Щоб не пішли в чужу озимину.

А ввечері, розкидавши жарини,
Відшукували в попелі гуртом
Печені смаковиті картоплини —
Пастуший підвечірок під ліском...

А як почав водити на ніч коні,
То знов курівся твій, багаття, дим,
І, дивлячись на язички червоні,
Ми слухали, як сивий дід Яким

Розказував до досвітку, до ранку,
Про Україну, про минулі дні,
Немов кресав у чистих душах змалку
Твої, багаття, іскри вогняні.

Вони палали, іскорки тремтливі
В пастушій ватрі і в ясних очах,
Хоч над полями пролітали зливи
І чорні хмари затемняли шлях.

Хоч там, де предків дотлівали кості,
Чорнів проваллям Гайдамацький яр,
Але вгорі, в Господній високості,
Світив, як жар, ясний Волосожар . . .

Воно й тепер горить, як там, під лісом,
Жаске багаття — рідний теплий дим
Мов розтинає й підійма завісу
Поміж землею й небом голубим.

МІНІАТЮРИ

Мрія

Вже й сонце не грів на грішній землі,
Але, ніби промінь, душа паленіє,
Та ще, наче хвиля в хитливій імлі,
Зрина неспокійна, стривожена мрія...

Зрина, і я чую розмову дібров
І шелест колосся — мою Україну!
Зринає та палить і мозок, і кров,
Проходить у снах — і нема їй упину!

Мариво

Забутися, згубитися, йти в безкрає...
Не знати нічого: простору і днів...
Засумувати за тим, чого немає,
Що мерехтить, як мариво, мені.

Як мариво... Не знаю я спокою.
Я не знаходжу місця на землі...
Так, мабуть, лист, завихрений грозою,
Тріпоче й б'ється на хисткім гіллі.

БЛЯ НІЯГАРИ

Ось вона, ревуча Ніягара
Норовисто рветься і біжить,
А над нею, мов кипуча хмара,
Піною забризкує блакить.

Хтось зухвало розкида каскади,
І хтось ловко ловить їх у млі...
Ніягаро! Гордосте Канади!
Водяна стихіс на землі!

Я дивуюсь і дивлюсь на тебе,
Згадую, здригаюсь, бо мені
Показався під просторим небом
У своїй, у рідній стороні,

Як і ти — ревучий, норовистий
І несамопитіший стократ,
У невтомних бризках променистих —
Ненаситець, твій Дніпровий брат!

Ти шумиш, а він в воді клекоче,
Ти течеш, а він дрижить, дрижить,
Поривається і дні, і ночі
Вирватись, де сонце і блакить.

НА МАКОВІЯ

Сестрі

Мов видиво дитячих літ
Запам'ятав я трошки,
Як ти збирала в полі цвіт —
Ромашки і волошки.

Як пахли пелюстки жоржин,
Настурції та м'ята,
Як виглядала через тин
Чи в церкву йдуть дівчата.

Як під щедротами тепла,
Мов мак на Маковія,
Пишалася, росла й цвіла
Твоя дівоча мрія...

Тепер усе у далині,
Мов мариво сріблясте...
Та чую запах, як у сні,
Твоїх настурцій, Насте!

ДЕРЕВІЙ

Приснилося, як літом
У тиші голубій
Біліє білим цвітом
На межах деревій . . .

Деревіє!
Де ти вієш?
Де ти половієш?
Чом ти знову полем ходиш,
Неспокійна мріє?
Чом ти знов бентежиш душу,
Як вином, надіє?! . . .

Ні трунку, ні похмілля
У чужині чужій . . .
А десь цвіте чар-зілля,
Десь віє деревій . . .

ТАК ХОЧЕТЬСЯ

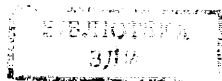
Так хочеться почути, як перепел
Десь підпідьомкає у темнім просі,
Грудьми припасти до зелених зел
На тій межі, що може ще і досі,

Пропахнута медовим чебрецем,
Веде у даль розлогими полями,
Де сонце сяє золотим вогнем —
Господніми щедротами й дарами...

Так хочеться побачити літом ліс,
Що сивою стіною даленіє,
Де я блукав, де я співав і ріс,
Де ти цвіла, моя дитинна мріє!

Так хочеться... Та як зловити тінь,
Коли рука, мов падає безсило...
Так хочеться... Як добре, що хотінь
Спрагніле серце ще не погасило!

703649

*
* *
*

Євгеніві Маланюкові

Як вихор, гуркочуть вітри громовинно.
А Ти усе тлієш, вогнем не гориш,
А Ти попелієш в диму, Україно, —
При битій дорозі — прибитий шпориш.

А збоку, на ниві, достигле колосся,
Як мрія, як думка, як слово, як спів...
Вітчизно, Вітчизно у мряці віків,
Вже серце без Тебе, немов запеклося,
Торкнися — і викреше іскри, як гнів,
Співця і Поета всеправедний гнів!

І викреше іскри Твій сум запалити,
Щоб знову дудніла земля у бою,
Щоб знов стугоніло й шуміло, коли Ти
Боролась за Волю і Долю свою!

Щоб знов, як тоді, біля брам Конотопу,
Коли клекотіла народна яса,
Орда захлинулась у штормах потопу
І сонцем розквітли ясні небеса.

Щоб варвар, що рвав Твою душу, Вітчизно,
Рознісся, розвіявся з димом упрах!
І встала Держава вогненно й залізно —
Держава і Воля обабіч Дніпра!

Щоб серце, що в смутку і нило й тужило,
І груди, що пік нестихаючий гнів,
Неначе джерельна вода, відсвіжило
Поетове слово, Поетовий спів.

ПАМ'ЯТЬ

УКЛІН ГЕРОЯМ

Сира земля... Важкі могили...
Чужий Париж і Роттердам...
Як тяжко згадувати нам —
Там ми Вождів похоронили...

...Тоді, немов не стало сонця
І день поникнув і погас,
Коли ми йшли на Монпарнас,
Коли Він відійшов від нас —
Не стало волі оборонця...

Не стало... Україна-Мати
Ридала нишком уночі
І чула, як Його кличі,
І рвуть, і кличуть до відплати!

Ще буде бій! Ще буде буря!
Ні, ні! Наш Симон не погас!
Він, як світильник, серед нас,
Отаман, Провідник — Петлюра!..

Хотілось Дніпра, а хлюпочеться Сена,
Хотілося Києва — грима Париж...
Душа, наче рани, палає вогненна —
Чи й Ти, Україно, вогненно горіш?!

Хто викреше іскри, і велич, і славу,
І хто поведе нас, як Симон повів
Шляхами-путями на рідну Полтаву,
На Київ, на Львів!

... Мов срібний місяць на підповні,
Підвівся, втер сльозу Полковник.

— Не треба сліз ... Нам треба чину! —
Розкуть вітчизну — Україну!

І з ним, мов стало легше нам ...
Ми йшли, роковані на муку,
Плече в плече, рука об руку
Назустріч бурі і вітрам ...

Та раптом ... — Боже! — Роттердам ...
Пекельний дим, кривавий брук
І помах похололих рук ...
Полковника поблідлих рук ...

Тоді, немов настала ніч,
Хитнулась темінь біля віч,
Мов за безсилий небосхил,
Упало сонце. Ніби крил
У нас не стало ... І серця

Боліли, бились без кінця —
Вітчизна втратила Борця,
Схилилася, як мати в тузі . . .

— Як будемо ми жити, друзі?!

Тоді, мов дуб, що виріс гінко,
Зависочів, устав Чупринка,
Правицю праведну простяг —
І синьо-жовтий рідний стяг
Залопотів, замайорів
На сонці, в шумі яворів,
На полонині голубій —
УПА ішла на бій! на бій!
УПА ішла на бій! на бій! . .

У сніжну стужу ворог лютий,
В залізо й панцери закутий,
Розкрив заховану криївку . . .

Буй-туром лютував Чупринка,
Виргав вогненно скоростріл,
Що все дрижало — гори й діл . . .

Та хижий ворог в бурі злив
Залізом бункера залив
І Генерала спопелив,
Стоптав, зрівняв з землею ліс
І попіл розметав, розніс . . .

Дарма регочеш, чорний кате!
Той попіл кличе до відплати!
Він жевріє і дні, і ночі,
У грудях б'є, в серцях стукоче...

Сира земля... Важкі могили.
Там, де Париж і Роттердам...
Де ж відшукати третю нам?
Нема її... Не хоронили
Свого Героя-Генерала.

Лише, як вістка та настала,
Ми низько голови схилили,
В лісах, серед тяжкої мли
Уклін доземний віддали
І в бій на ворога пішли,
Щоб відплатить за Генерала!

Неначе буря рокотала
УПА в Карпатах. Грізний грім
Котився шквалом вогняним —
Ніхто спинить його не в силі!
Ніхто спинить його не в силі!

А як стрічаємо могили —
Уклінно голови похилим
І знов крізь дим, крізь буревій
Усі — на бій! Усі — на бій!
За Україну всі на бій!

ГОРЯТЬ ЇХ ДУШІ

Вони стискали з болю зуби
Бліді, як смерть.

— Нехай ідуть!

За руки, сестри! Хай ідуть!
Помрем чи загородим путь!
Нам, каторжним, не страшно згуби!

Та раптом, ніби в дикім танку
Загуркотіли сірі танки...

— За руки, сестри!..

Вітер з гір

Черкнув об каторгу Кінгір,
Неначе стрепенув Кінгір...

— Їм не пройти! Їм не пройти!
О, милий Боже, захисти!..

Простоволосі, почорнілі,
Ряди жінок заціпенілі...

— Їм не пройти! Їм не пройти!
Чого шалієте, кати!
На кого повернули стріли!?

На безборонних!?. .

Оніміли . . .

І порятунку вже нема,
Неначе похитнувсь туман
І задрижали доли й гори —
По їх тілах повзли потвори . . .

То був страшний, страшний кінець —
П'ятсот розчавлених сердець,
І кров, і скрегіт, і відчай . . .

О, Україно, пам'ятай!
О, брате й сестро, пам'ятай! —
В чужій землі вони не сплять,
Бо мліють, тліють їхні кості,
А у небесній високості
Їх душі, як вогонь, горять . . .

КЛИЧ

„Кличте, кого можете . . . всіх, всіх, хто є.”

Передсмертні слова І. Франка

Травневий день, поблідлий і хисткий,
Нетвердо прошкував до небосхилу,
Та Він ще рухом нетривким руки
Хотів схопити нетривалу силу.

І вмить схилився . . . Зморено знеміг . . .
Лице, як свічка, тануло восково.
„Покличте всіх . . . усіх, хто є . . . усіх!”
Він ще жадав сказати віще слово.

Вдивлявся спрагло в обриси облич . . .
Вхопив повітря . . . Звівся на хвилину . . .
І впав . . . Погас . . . Який вогненний клич
Хотів Ти кинуть нам, карпатський сину!?

Здавалося: затихнув цілий світ,
Та кров'ю в мозку билось гарячково:
— Трощіть граніт! — Франковий заповіт.
— Лупайте скелю! — як пророка слово.

ОЛЕНІ ТЕЛІЗІ

Зловісний вітер із гірських узбіч,
Та Ти світила з вірою лямпаду
У чорну ніч лихого листопаду,
У Київську кипучо-темну ніч...

Ти покидала й знов його зустріла,
Трагічний Київ, ранений в боях...
Яка дорога довга й обважніла
І смерти згубний і короткий шлях!..

Ще вчора переходили загати,
Ясніли вогники з привітних хат,
А нині карка знавіснілий кат —
Тупий і куций німець вузловатий...

Нічна безодня, яр та безгоміння...
Чи шпиль, чи спад, чи спалах угорі?!
... Зоря погасла, та її проміння
Палажкотить і світить без зорі...

ІВАНУ ІРЛЯВСЬКОМУ

Було, в хурделицю і стужу
Він душу зогрівав недужу
У братній стрічі і теплі...

Тоді тевтон у темній люті
Шалів, а я, мов на розпутті,
Губився на своїй землі.
Немов чужий став рідний Київ
У навісній, як смерть, війні,
І ми у пеклі чорторіїв
Переживали чорні дні...
Як гірко й сумно, Друже-Брате,
Що Ти не пережив! Що Ти
Попав у хижі руки ката...
І нам уже не віднайти
Ані могили, ні хреста.
Лиш Україна, рідна мати,
Схиляється, немов свята,
Та плачуть у журбі Карпати. —

Земний уклін Тобі, мій Брате!

ПЛАЧ

Пам'яті В. Русальського

Тепер не знає в тузі Мати
Звідкіль Тебе вже й виглядати:
Чи з гір високих, чи з долин
Прибуде найдорожчий Син,
І хилиться, немов билина...
Десь там, як мрія, Україна
Жахтить за дальніми морями,
А тут, серед німих могил,
Нема ні вітру, ані хвиль...
Не віриться... Ти поміж нами!
Ти поміж нами, Друже-Брате,
Не у Австралії спочив...
Ми підемо волошки рвати
В житах, серед небесних нив,
І нас остудить вільний вітер
В жагучу і жадану мить...
Як солодко, пресвітлий світе,
Любити, жити і творить!..
... Нема нічого.. Спека, спека...
Та чужина, гірка й далека,
Та прерій висохлі рівнини —
Ні прохолоди, ні води...
Прилинь же, вітре з України,
І хоч могилу остуди!

КИЇВ

ЗОЛОТІ ВОРОТА

Сяє сонцем княжа позолота,
І мов знов із вікової мли
Височіють Київські вали
І промінять Золоті Ворота.

Ніби чути на Великім Полі
Гуп копит, і крик, і тупіт ніг —
Утікає дикий печеніг,
І лунає слава на Подолі.

А Дніпро розкинувся по обрій —
Не спинить ні бурі, ні вітрам!
І ідуть у Київ, як у храм,
Після бою русичі хоробрі...

... В надвечір'я соняшна заграва
Заливає київську блакить,
І, здається, знову гомонить
Яра велич князя Ярослава.

То за муром, сивим і заснулим,
Рветься вгору, повен через край,
Золотоворітський водограй
І шумить, сумує за минулим.

МОЛИТВА БЛІЯ КИЄВА

Рік дев'ятнадцятий. В гарячці літо.
Ідуть стрільці, закурені в боях.
Серпневе сонце скісно і сердито
Пече і палить пересохлий шлях.

І враз — всі глянули! — мов щастя вияв
У димній далечі він затремтів,
Він засіяв, золотoverхий Київ,
Як видиво, у мариві садів...

Уже виднілась Лавра і дзвіниця.
Софія рвійно рвалася в блакить...
О, Господи! Це Київ! Це столиця!
Як серце б'ється й радісно щемить!

Стрільці, як в церкві, стали на коліна,
В поклоні полк на пагорбі заляк.
Благословенна соняшна хвилина,
Мов осіяла потемнілий шлях...

І раптом збоку задиміла димом
Машина в барвах рідних прапорців,
І Він, Петлюра, весь припалий пилом,
Ввійшов у лави січових стрільців.

Він уклікнув, задивлений на Київ,
В молитві руки, хрестячись, простяг . . .
А Київ сяяв, мов промінив вияв,
Що бачив військо й український стяг!

ГЕРОЇ КРУТ

Сніги, сніги... Вихрять завія.
Над Києвом вітряга віє,
Мов дихає п'ятьма сторіч...
Та світиться майдан Софії —
Юнацтво, сповнене надії,
Іде до Крут в січневу ніч...

Пішли... І задрижало поле...
Ударив бій — і крик, і кров,
Героїв кров, щоб ти, монголе,
У славен Київ не пройшов!

... Там, над Дніпром, де б'ється хвиля,
Де слава їх вінками вкрила,
Відважних лицарів-синів, —
Сія Аскольдова Могила,
І душі їх — незрима сила! —
Благословення до боїв!

МАЙДАН СОФІ

Як він пресвітло височіє
І рветься рвійно у блакить,
І променіє, і горить,
Той день, той день, свята Софіє!

Тоді, неначе із руїни
Підвівся Київ — грізний вал —
І заgrimів Універсал
Про волю й долю України.

Немов би засіяло небо
І Володимирська Гора,
Коли від Збруча і Дніпра
Зійшли брати й сини до Тебе...

Нехай же світиться, Майдане,
Наймення світлеє Твоє!..
Як сонце сходить і встає,
Ми вірим: Україна встане!

СИНОВІ

*
* *
*

Ти у шпиталі спиш, моє дитя,
Проживши тільки день на білім світі...
Які вінки сплете тобі життя
Чи лаврами, чи терном перевиті!?

Які шляхи-дороги змириш ти —
У чужину чи в рідну Україну?
Життя прожить — не поле перейти,
То ж спи і сили набирайся, сину!

А як прокинешся у ліжку голубім,
Кричи і клич — хай крик усіх розбудить!
Вдихай повітря всім еством своїм
І пий спрагніло материнські груди.

Вдихай і пий! Вслухайся і дивись
На світ цей, повен музики і муки...
Хай над тобою сяє неба вись
Та Бог тримає милосердні руки.

*
* * *

Птах засріблиться — ти стежиш очима,
Гілля гойднеться — ти ловиш рукою...
Що це співа над тобою, з тобою —
Промінь із неба чи радість незрима?

Що прозирає прозоро крізь зелень —
Цвіт барвінковий? Ромашка на ниві?..
Сину! Нехай у дзвінкім переливі
Буде, як пісня, вік твій веселий!

*
* * *

Ти усміхаєшся, ти простягаєш руки,
Ти щось говориш сонцю і весні,
Ти ловиш світ, великий і стозвукий,
Мов зайчика, що грає на стіні...

Моє мале! Я сам ловлю, як хвилю,
І світ, і світло — голубий розлив! —
Хоч рано, сину, наче казку милу,
Своє дитинство в полі загубив.

Де ж ти загубиш? Тут, на сірих бруках?..
І що ти знайдеш, сину, в чужині?!
... Лови ж цей світ, великий і стозвукий,
І усміхайся сонцю і весні...

*
* * *

Пролине хмарка . . . Вітер голубий
Шарпне за поли тиху тополину . . .
Вітрила вірні рвуться до плавби —
Це — радість, сину!

Прорізать далеч, гостру і густу,
І, після мук та спраги до загину,
Зустріти дім і рідних у цвіту —
Це — щастя, сину!

*
* * *

— Дай руку, татку! — скаже ніжно син . . .
Моє дитя! . . . Із розпачу й розпуки
Я сам хотів би крізь життєвий плин
Іти із батьком, взявшись за руки.

Я сам хотів би в життєвій ході
Своєму батькові погладить скроні,
Поцілувати в горі та біді
Пошерхлі і спрацьовані долоні.

Тоді, можливо, стало б легше жить
Чи пережити нам важку годину . . .

.

— Дай руку, татку! Татку поможи!
— Ходімо, сину!

*

* *

— Куди ж ти підеш? У світи безкраї?..
— Піду я, мамо, долю доганяти!..
Відтоді завжди бачу в небокраї,
Як маячіє й марить скорбна мати... .

Я вік караюсь, що її покинув...
І він відходить, вік мій жмарно-мрячний...
То ж вибирай, дитя, не ту стежину,
Що батько вибрав, батько необачний!

*

* *

Що я тобі придбаю, моя дитино, мій сину,
Коли в самого ні пня, ні хати,
Коли в самого десь плаче мати,
А я... . Що маю? Долю чужинну... .

Що ж я тобі zostавлю, моя дитино, мій сину,
Хіба що серце, зотліле з муки?
Хіба що світ цей, повен розпуки,
Та думи, думи про Україну... .

*

* *

Ти її не бачив, Україну,
Рідну землю прадідів-батьків.
Ти не знаєш, як у бурю, сину,
Б'є Дніпро, виходить з берегів.

Як в садах, наливаних красою,
Не стихають сірі солов'ї.
Як жагуче дихають весною
У вечірніх сутінках гаї.

Ти не бачив, сину, як у полі
Достигає жито золоте,
Як шумують повинню тополі
І на сонці соняшник цвіте.

Ти не бачив, але чуєш, сину,
Що вона живе в твоїх думках,
В мові, в казці, у ясних очах,
Ніби співи мами — Україна!

* *
*

Колись, як виростеш, а я вже, сину,
Не буду біля рідних берегів,
І ти під вечір, в лагідну годину,
Очима пробіжиш цей вірш, цей спів, —

То не сумуй, — не треба сумувати! —
Утри сльозу, що затуманить зір,
І йди в поля, у ліс — природа-мати
Була й мені розрадою, повір . . .

Любив я слухать, як шумує нива
І рвійно дуб із вітром гомонить,
Як над Дніпром пройде співуча злива,
Гойдаючи схвильовану блакить . . .

Я млів од щастя, як у темнім просі
Озветься перепілка серед піль,
А на траву спадуть прозорі роси,
Як сон, як радість, як пекучий біль . . .

Я не дослухав . . . У терпку хвилину
Взяли мене до іншої плавби . . .
Таке життя! Такий цей світ! Мій сину,
Ти додивись, дослухай, долюби!

6 липня 1952 — 6 липня 1954

КРИМ

Я СНЮ І ДОСІ

Бузька дорога в'ється і зника
Покрученою стрічкою у горах,
Мов виринає й губиться у зворах,
Хитлива, і химерна, і хистка.

І вмить війне, як вітром у грозу,
І зникне втома й навісна дрімота, —
Між горами замалячать ворота —
Байдацькі кам'яні ворота
І море! Синє море унизу! . .

Там, на скелястих берегах Дніпра,
Де сивих брам легенда височіє,
Де сяє Володимирська Гора,
Я снів про тебе, буряна стихіє!

Я снів . . . І ось він, мій небесний Крим!
Стрімчасті кручі і верхи Ай-Петрі,
І несходимі та ненатлі нетрі,
І ватри в горах гіркотливий дим.

А поміж хмар невинний молодик,
Мов споглядає ревно серед ночі,
Кримчанки чорні та блискучі очі,
І слухає душі роздертий крик . . .

Я сню і досі . . . Море . . . Гори . . . Крим . . .
Мигне магнолія рожево-біла . . .
Все одцвіло . . . Усе пройшло, як дим
Тієї ватри, що вогнем горіла.

ХВИЛЯ

Ти до мене з моря бігла
З розпростертими руками,
Ніби хвиля ніжно-біла,
Спотикалася об камінь.

Чи то ти, шумлива хвиле,
Хлюпотіла, повна сміху,
Чи то ти, дівчатко миле,
Розсипало серцю віху.

Бо в терпкому поцілунку
На яснім піщанім лоні
Я вчував, немов у трунку,
Моря запахи солоні . . .

КИПАРИСИ

Ряд кипарисів у долині,
Немов тополі в Україні
Поривно рвуться в височінь,
Але внизу лишають тінь.

Чи не пускає сірий камінь,
А чи пориви замалі? . .
Так ми здіймаємось думками
І зостаємось на землі.

ДІВЧИНА З ГУРЗУФУ

Було це зовсім випадково:
Я щось сказав чи мовив слово,
Вона всміхнулася, і ми
У сяйві місячної мли
Пішли у мовчазливі гори...
Внизу шуміло Чорне море,
Немов вело сердито річ,
Жбурляючи кипучим валом,
Та нас вкривала кримська ніч
Непогрішимим покривалом...
Ні, ні! Довіку не забути,
Як спав між горами Гурзуф,
А ми... ми не могли заснути,
Бо не давав магнолій дух...
... Згадалося... Як не згадати! —
Шатро небес, шовкові шати,
І поцілунки, і обійми,
Як тамували в грудях біль ми
Як посміхався молодик,
Що до кохання я не звик...

Хвилино щастя! Ти була?
Чи то лише імла, імла,
Неначе хвиля нетривала...
О, юносте, якби ти знала!
О, старосте, якби могла!

ЛАСТІВЧИНЕ ГНІЗДО

Край кручі, що торкає хмару,
Край моря, де хитається імла,
Де буря гонить хвиль отару,
Мов ластівка гніздо собі звела.

Воно стрімчасто височіє
І ніби рветься в соняшну блакить,
І хочеться їй собі, Надіє,
Як птах, гніздо над скелею змостить.

І хочеться до небокраю
Злетіть, як пінява морська вода . . .
Чого ж, мій Боже, я не маю
Ні ластівки, ні ласки, ні гнізда?!

МІНАРЕТ

Підвівся вгору мрійний мінарет,
Неначе прагне полишити гори
І вирватись на волю, на простори
Із потемнілих і тісних тенет.

Над ним небесний голубий намет,
Мов розстиляє зоряні узорі,
А в далині задихалося море —
Розбурхав води буревійний лет . . .

Свавільний вал до берега прибрів
І, глянувши із-під навислих брів,
Запінений, замірився до битви.

Та із балькону мудрий муезин,
Як вірний син знедолених долин,
Закликує до віри і молитви.

БАХЧИСАРАЙСЬКИЙ ВОДОГРАЙ

Грайливо ллється через край,
Розхлюпує проміння-блиски
І у знеможі ловить бризки
Бахчисарайський водограй . . .

Стою, дивлюся, повен дум . . .
Де чулася оця скорбота? . . .
Згадалось . . . Золоті Ворота,
Та водограй, та рідний шум! . . .

Кому ці скарги на землі —
У Києві й Бахчисараї?!
Кому шепочуть водограї
Свою журбу, свої жалі?!

АЮ-ДАГ

Він воду п'є, спрагнілий Аю-Даг,
Ніяк жаги своєї не вгамує,
Хоч гнівне море піниться й шумує,
Веде з ведмедем безнастанний змаг.

Він не вважає, він допавсь до благ,
І, згорблений, неначе і не чує,
Як сірий шквал і міниться й лютує,
І хвилі котять натовпом ватаг...

Шумуйте, шторми! Війтеся, вітри!
Крутіть смертельні смерчі догори
Гримучою і грізною гурмою!

Он червоніє дальній небозвід
І у кипінні рвійного прибою
Вже захлинається Гора-Ведмідь.

НА МОГИЛІ СТЕПАНА РУДАНСЬКОГО

Стуляє день важкі повіки
І падає, немов у морок.
Він тут замовк, замовк навіки,
Співець безсмертних співомовок.

Нема барвінку, ні калини,
Лиш кипариси рвуться вгору
Та часом вітер з України
Війне, прилине в пізню пору.

Зашелестить: — Розвійся, ноче,
Із надмогильним безгомінням!
А вранці сонце спрагло хоче
Пробитися ясним промінням...

29 КВІТНЯ 1918 РОКУ

У сивім димі тоне Севастопіль,
І враз, немов на вітровім крилі,
Злетить минуле, — ні, не сірий попіл —
Замерехтять у соняшній імлі
Моєї України кораблі.

Супроти вітру випинають груди,
Мов розтинаючи глуху глибіню . . .
А у порту, як на Великдень, люди
І чайки рвійно-миготлива тінь —
Моєї України широчінь!

Той день розквітнув у веснянім квітні,
Як під блакиттю кипарисний Крим.
І засіяли рідні і привітні
Знад синіх хвиль, знад моря, догори
Моєї України прапори!

ВІРШІ ВІРИ

У СВЯТ-ВЕЧІР

Як я чекав їх, тих годин святкових
В Господній Вечір — хвиле золота! —
Коли збиралась у широкім колі
Уся сім'я, привітна і проста.

Коли так ясно пламеніли свічі
У світлій хаті і в душі моїй,
Коли так щиро я дивився в вічі
Незнаній долі, сповнений надій . . .

Тоді, в Свят-Вечір, як у Божім раї —
В своїй господі і в своїм гурті,
Не думав я, що є світи безкраї,
Що хтось без рідних, хтось шука путі . . .

Не знав, не думав, що до сліз, до болю
Хтось мучиться, хтось корота літа,
Що десь комусь зима у сніжнім полі
Не тільки шлях, а й стежку заміта . . .

Тепер я знаю . . . Доля хилить плечі,
Лукава доля — в вихорі доріг . . .
Та вірю, вірю: знов у Святий Вечір
Переступлю я батьківський поріг.

І знов збереться у широкім колі
Уся сім'я, привітна і проста! . . .
Як я чекаю їх, годин святкових,
В Господній Вечір — хвиле золота!

ЗНАК ХРЕСТА

... Бій не вщухав. Тряслася і гриміла
Суша земля, розпалена, як жар.
Метались танки. Згуба чорнотіла
Кружляла круком, заглядала в яр.

Безтямна та безверха безнадія
Брела, немов безвихідь, навпростець...
Та раптом — що це? — затрясло Андрія:
Як відвернуть безжалісний кінець?..

Він пригадав... Згадав... Як не згадати,
Коли його, малого, рідна мати
Ласкаво вчила „Отче наш” колись!
„Мій сину! Богу щиро помолись,
У горі й щасті ти перехрестись!”

Він пригадав: у Києві, що збоку
Палахкотів у вирі вогнянім,
Вона, старенька, щовесни, щороку
Говіть ходила, — в Києві святім!

Андрій здригнувся. Несміливо рукою
Торкнувся чола — о, згадко золота! —
Торкнув грудей правицею хисткою —
Перехрестився! — світлий знак хреста!

І враз урвався, змовкнув гуркіт грому,
Затихла астма смерті і атак...
... Бог дарував життя! Підвів із гробу!
І вояки, у подиві німому,
Хрестилися! — о, животворний знак!

ПРОСКУРА

Моїй Матері

На Благовіщення побожно Ти говіла
І в світлому блаженстві й супокої
Приходила із церкви й нас благословила,
Своїх дітей-синів і, хрестячись, ділила
Свячені крихти проскури святої.

„Це, щоб на тому світі бачитися, діти!
Щоб ми не розлучалися ніколи” . . .
О, Мамо! Я не знав чи плакати, чи радіти,
Увесь тремтів, тримаючись за поли,
Не міг ніде чуття й передчуття подіти . . .

І ми розсталися, не бачимось з Тобою . . .
Але, як зійдемоь на тому світі
І в зустрічі, в ласкавому привіті
Чи ми впізнаємоь?

Ти, змучена журбою,
А я, знедолений чужою чужиною . . .

ВЕЛИКА П'ЯТНИЦЯ

Немов було це, Боже, не за морем,
Не там сичання чулися зміїні,
Твоє розп'яття, повне болем-горем,
Твою, Ісусе, невтишиму муку,
Твій, Боже, смуток, розпач і розпуку
Кати вчинили в нашій Україні.

Уже не дні, Ісусе, не години —
Віки туман і морок над землею,
Пливе пільма полями України,
Як і тоді в далекій Галилеї,
І люди бродять пусткою без роду,
А ворог сіє сім'я зловороже . . .
Коли ж мине, коли ж мине, мій Боже,
Велика П'ятниця мого народу?!

ВЕЛИКДЕНЬ

Великий день! Великий день!
Ясний Великдень на землі!
Неначе радости й пісень
Приніс нам янгол на крилі . . .

Веснянку діти хороводять —
Христос Воскрес! Христос Воскрес!
Сьогодні й сонце не заходить,
А сяє й сяє із небес.

З М І С Т

ЧАР-ЗІЛЛЯ

Чар-зілля	5
Зозуля	8
Елегія	9
Вечірній уривок	9
Я стелив проміння	10
Багаття	11
Мініятюри	13
Біля Ніягари	14
На Маковія	15
Деревій	16
Так хочеться	17
Є. Маланюкові	18

ПАМ'ЯТЬ

Уклін Героям	22
Горять їх душі	26
Клич	28
О. Телізі	29
І. Ірлявському	30
Плач	31

КИЇВ

Золоті Ворота	34
Молитва	35
Герої Крут	37
Майдан Софії	38

СИНОВІ

Ти у шпиталі	40
Птах засріблиться	41
Ти усміхався	41
Пролине хмарка	42
Дай руку	42
Куди ж ти підеш	43
Що я тобі придбаю	43
Ти її не бачив	44
Колись, як виростеш	45

КРИМ

Я сню і досі	48
Хвиля	49
Кипариси	49
Дівчина з Гурзуфу	50
Ластівчине гніздо	51
Мінарет	52
Бахчисарайський водограй	53
Аю-Даг	54
На могилі С. Руданського	55
29 квітня 1918 року	56

ВІРШ ВІРИ

У Свят-Вечір	58
Знак Хреста	59
Проскура	60
Велика П'ятниця	61
Великдень	61

КНИГИ ТОГО Ж АВТОРА :

- „Вітри над Україною” (1947)
„П'яний чебець” (1953)
„Шлях у вічність” (1954)
„Багаття” (1959)

ПІДГОТОВЛЕНІ ДО ДРУКУ :

- „Вирій” (Американські поезії)
„Волошки” (для дітей)
„Українська віршована абетка”

